

Helsingør
Kommune

Plejeplan for fredningen Helsingørs Grønne Vestkile

Helsingør kommune, april 2013

Indhold

Indhold	2
Indledning	3
Fredningens formål	3
Baggrund og beskrivelse af fredningsområdet	3
Fredningsområdets afgrænsning	3
Planmæssige forhold	5
Geologiske og landskabelige værdier	5
Kulturhistoriske værdier	5
Naturværdier, fredskov og vandløb	6
Data om naturområderne	6
Øvrig naturbeskyttelse	6
Kæmpe Bjørneklo og andre invasive arter	6
Projekt vandhuller til løgfrøer	6
Jordforurening	7
Adgang og friluftsliv	7
Status for drift af de kommunalt ejede arealer	8
Plejeplan	9
Plejemyndighed	9
Mål med plejen	9
Vurdering af effekten af naturplejen	9
Plejeplan for de kommunalt ejede arealer, nord og syd for Esumvej.	10
Formål med høslet og græsning og hjælp til vurderinger	10
Pleje med græssende dyr	11
Pleje af græsarealerne med høslet	12
Klipning af mindre arealer og fugtige arealer	12
Fældning af træer	13
Beplantning med træer og buske	13
Bekæmpelse af invasive arter	13
Pleje af søer/moser/vandløb	13
Anbefaling af plejemetode	13
Projekt vandhuller til løgfrø, stor vandsalamander, spidssnudet frø og stor kærguldsmed	14
Plejeplan for det privatejede område nord for Esumvej, matr.nr. 57a Helsingør Overdrev	14
Supplerende pleje	15
Bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo og andre invasive arter	15
Adgang	16
Formidling / information	17

Indledning

Denne plejeplan omfatter hele fredningen "Helsingørs Grønne Vestkile", jf. kravet i § 8 i fredningsbestemmelserne, og indeholder retningslinjer for

- pleje af fredningen samt beplantning
- etablering af stier i området
- etablering af rekreativt opholdsareal og shelterplads
- skilte

Denne første plejeplan skal gælde i 5 år og skal herefter revideres med højst 10 års mellemrum, jf. fredningsbestemmelserne § 8 (se § 5 i Fredningsnævnets afgørelse af 15. december 2010 for forståelse af teksten i § 8).

Plejeplanen er udarbejdet af Natur og Vand i Center for Teknik og Miljø.

Fredningens formål

Fredningen har til formål, jf. § 1 i fredningsbestemmelserne:

- at sikre og forbedre det nuværende egnskarakteristiske åbne landskab, hvor overdrev, moser og småsøer skaber variation i landskabet, og hvor de åbne arealer skaber kontrast til det markante skovbryn og skoven Teglstrup Hegn,
- at sikre og øge den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for det naturlige plante- og dyreliv. Arealernes biologiske og landskabelige værdier skal sikres og forbedres via områdets drift og pleje, og
- at sikre og forbedre offentlighedens adgang til området.

Baggrund og beskrivelse af fredningsområdet

Fredningssagen er rejst af Danmarks Naturfredningsforening den 19. december 2008. Fredningsnævnet traf afgørelse i sagen den 15. december 2010. Afgørelsen gik automatisk videre til Natur- og Miljøklagenævnet, da erstatningen oversteg 100.000 kr., men afgørelsen blev også påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af den private lodsejer samt af Naturstyrelsen. Natur- og Miljøklagenævnet traf deres afgørelse den 11. juli 2012.

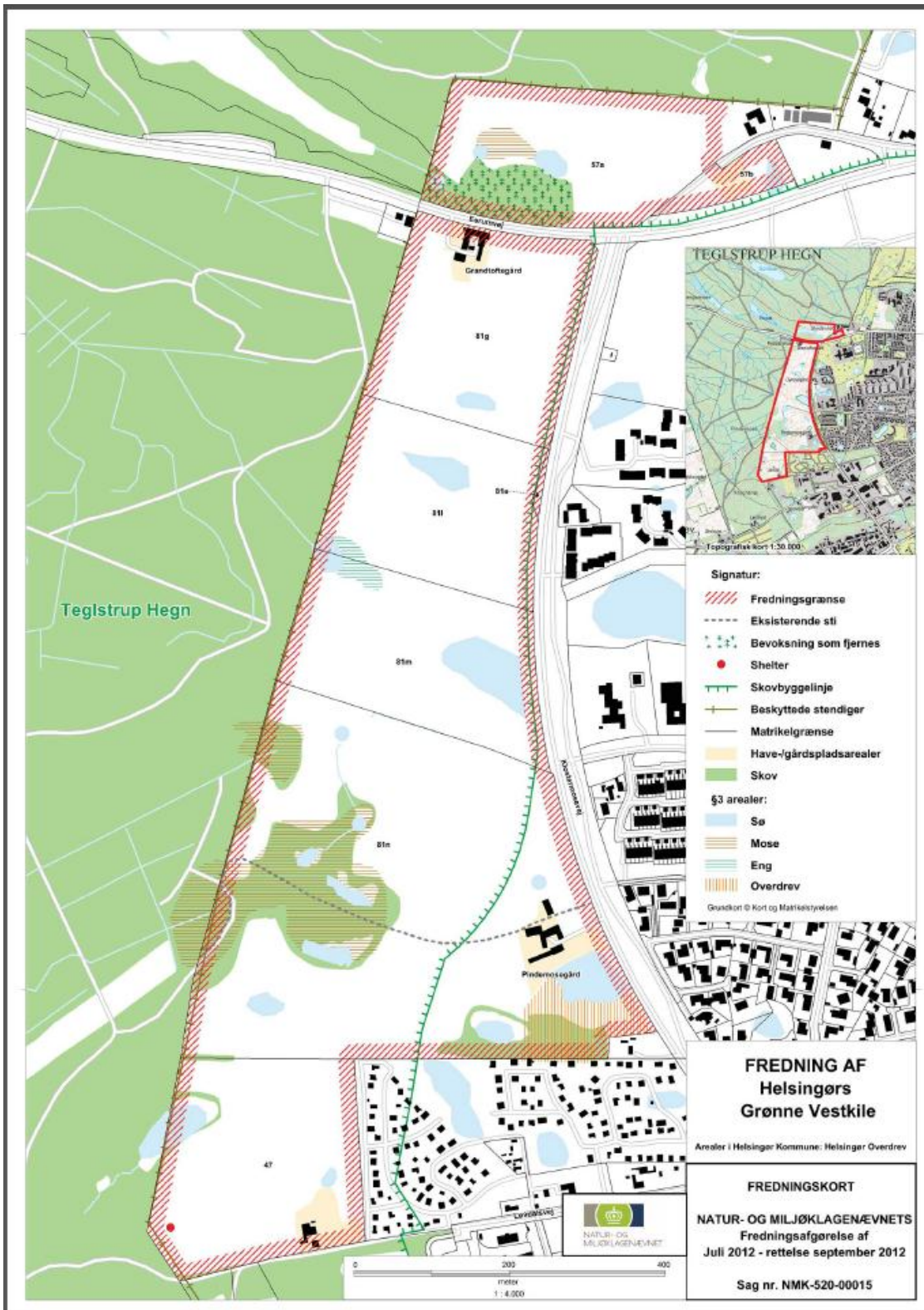
Fredningsområdets afgrænsning

Det fredede areal fremgår af kortet på s. 4.

Arealet afgrænses af Klostermosevej mod øst og Teglstrup Hegn mod vest og nord og Løvdalsvej mod syd. Nord for Esrumvej omfatter fredningen det meste af en privatejet grund op til Teglstrup Hegn (matr.nr. 57a Helsingør Overdrev), samt en kommunalt ejet grund (matr.nr. 57b Helsingør Overdrev). Syd for Esrumvej omfatter fredningen de kommunalt ejede arealer ned til Løvdalsvej. Kolonihaven Pindemosen er ikke omfattet af fredningen.

Området er på ca. 51 ha, heraf ejer Helsingør kommune ca. 45 ha, det meste syd for Esumvej samt en lille trekant på mindre end 1 ha nord for Esumvej, mens de resterende knap 6 ha nord for Esumvej er i privat eje.

Planmæssige forhold

Det meste af det fredede areal ligger inden for en transportkorridor, som er en arealreservation til en evt. fremtidig gas-transmissionslinje fra Helsingør til Lyngø. I kommuneplanen er det meste af området udlagt som et område med landskabelige værdier. Den kommunalt ejede del syd for Esrumvej er udlagt som et område med biologiske værdier (kerneområde og spredningskorridor), 4 af sø/moseområderne i hele fredningen som lavbund, og den nordlige halvdel af hele fredningen som geologisk interesseområde. Endelig er fredningsarealet udlagt som et friluftsområde, zone1. Hele arealet ligger i landzone.

Geologiske og landskabelige værdier

Området vest for Helsingør er et morænelandskab ned langstrakte lave, parallelle bakkeled og fordybninger, der formentlig er dannet i forbindelse med en isrand i den sidste del af sidste istid. I lavningerne er der langstrakte moser og søer, hvoraf nogle er dødishuller.

Fredningsområdet indgår som en del af et større område, som det tidligere Frederiksborg Amt i 1990'erne registrerede som "beskyttelsesområde for landskabs-, natur- og kulturværdier i det åbne land". Området har landskabelige værdier, der er karakteriseret ved et bakket skov- og sølandskab, hvor skove opdeler agerlandskabet i en række landskabsrum, og løvtræsskovbryn omkranser søer og agre.

Den nordlige halvdel af området er omfattet af "geologiske interesseområde" (kommuneplanens retningsliniekort nr. 60).

Stort set hele arealet er i omfattet af skovbyggelinie.

Kulturhistoriske værdier

Det fredede område er et ubebygget stærkt kuperet areal, som tidligere var en del af Helsingør Købstads overdrevsjorder. I forbindelse med høring af stiplanen i starten af 2012, udarbejdede museumsinspektør Lars Bjørn Madsen et notat om områdets kulturhistoriske værdier.

Moseområdet i den sydlige del af fredningsområdet var byens fælles tørvemose og græsningslod indtil 1820'erne, og er i dag karakteriseret ved sine mange småsøer og moser.

Ved salg af overdrevsjorderne i begyndelsen af det 19. århundrede blev arealerne opdelt i større og mindre parceller, hvorpå der blev opført gårde - Grantoftegård og Pindemosegård - og en del huse op mod Teglstrup Hegn til brug for små jordbrug, som for længst er nedrevet.

I dag er der på de kommunalt ejede arealer gårdene Grantoftegård (Esrumvej 155), Pindemosegård (Klostermosevej 131) samt Løvdal (Løvdalsvej 20). Gårdene er lejede ud, og de åbne arealer har været forpagtet ud til høstet, dyrkning og til græsning med køer. Det privatejede areal nord for Esrumvej har gennem mange år været brugt til græsareal for køer.

Hele den vestlige og nordlige del af fredningen er omkranset af et gammelt stendige.

Naturværdier, fredskov og vandløb

På det privatejede areal nord for Esrumvej findes nogle småsøer og 1 mose, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Græsningsarealet bærer præg af at være blevet gødet og fået isået kløvergræs.

Det kommunalt ejede areal nord for Esrumvej består af et lille kuperet areal med en del træer og en lille sø omkranset af lidt skov. Arealet har været afgræsset af heste gennem de senere år.

I det kommunalt ejede område syd for Esrumvej findes flere småsøer samt et mindre og et større moseområde op til (og inde i) Teglstrup Hegn (Pindemosen), et mindre engareal ved en af småsøerne og et overdrevsareal mellem en lille skov og Klostermosevej, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Den nordlige del af området har været afgræsset gennem mange år, men bærer præg af at være gødet.

Den midterste del har været dyrket. Der har været høstet gennem mange år på den sydlige del, der er det mest kuperede område. Den sydlige del er begyndt at få karakter af biologisk overdrev.

Data om naturområderne

Alle § 3 områderne har været besigtigede af Helsingør kommune indenfor de senere år, og data herfra ligger sammen med tidligere data på Naturdatabasen (Miljøportalen).

Der er rapporteret artsfund på hjemmesiden "Fugle og Natur".

Endvidere har kommunen fået foretaget undersøgelser af forekomst af arter omfattet af EU Habitatdirektivets særlige beskyttelse, såkaldte bilag IV arter i 2010-11 i en lang række søer. I denne fredning er der fundet stor vandsalamander og løgfrø. Desuden er der konstateret stor kærguldsmed. Stor kærguldsmed og stor vandsalamander er begge også omfattet af EU-Habitatdirektivets bilag II. Vestkilen er derfor en meget vigtig lokalitet for særligt beskyttede arter i Helsingør Kommune.

Øvrig naturbeskyttelse

3 af de træbevoksede områder op til Teglstrup Hegn er omfattet af fredsskov.

Fredningen ligger op til Teglstrup Hegn, som er omfattet af Natura 2000.

Der er kendskab til nogle få vandløb, eller rettere dræn, dels på den privatejede matrikel nord for Esrumvej og dels på de kommunalt ejede matrikler, men der er sandsynligvis flere dræn i området. Vandløbene er alle private i vandløbslovens forstand, dvs. det er ejerne, der skal vedligeholde vandløbene/dræne.

Kæmpe Bjørneklo og andre invasive arter

Der er ikke konstateret Kæmpe-Bjørneklo i området, men der er konstateret flere forekomster af Gyldenris (Canadisk eller sildig), særligt langs med Pindemosen.

Projekt vandhuller til løgfrøer og stor vandsalamander

Center for Teknik og Miljø har fået støtte fra NaturErhvervstyrelsen til at lave vandhuller til gavn for de særligt fredede paddearter, løgfrø, stor vandsalamander og spidssnudet frø, som

alle omfattet af EU-Habitatdirektivets bilag for særligt beskyttede arter. Løgfrø og stor vandsalamander er bl.a. fundet i den grønne vestkile. Der planlægges derfor et antal nye, lavvandede vandhuller i den grønne vestkile, som skal lægges, hvor der i forvejen er halv våde fordybninger i landskabet. Vandhullerne og deres bredarealer skal udformes og plejes, således at løgfrøerne kan trives og beskyttes mod at blive spist af andre dyr og padder. Projektet skal have dispensation fra fredningen og landzonetilladelse.

Jordforurening

Der er ikke konstateret jordforurening, og arealet er ikke omfattet af områdeklassificering.

Adgang og friluftsliv

Til trods for områdets bynære beliggenhed og de stærkt trafikerede veje, Esrumvej og Klostermosevej, opleves især den sydlige del af området som et meget stille område med mulighed for ro og fordybelse. Et så fredeligt, bynært rekreativt område er enestående, især så tæt på en stor by som Helsingør.

Helsingør kommune udarbejdede en stiplan for det kommunalt ejede område i starten af 2011 og slog stierne første gang i juni 2011. Stiplanen består dels af en eksisterende markvej, der er blevet ryddet/slået og dels af slåede trampestier. Der er en sti på langs, der følger højdedrag med udsigter og passerer søer og moser, samt 3 tværgående stier, der er blevet forbundet med stienettet i Teglstrup Hegn af Naturstyrelsen. Den nordlige og midterste sti har fået stenter over stendiget, den sydlige sti eksisterede i forvejen med en gammel passage gennem stendiget. Der mangler skiltning af stierne ud til vejene.

Udover de 4 slåede stier er der gennem tiden lavet trampestier af folk, der har gået tur i området omkring og syd for Pindemosen.

Ved Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse juli 2012 blev det tilføjet i fredningsbestemmelserne, at stierne skal godkendes af Fredningsnævnet. Helsingør Kommune har sendt anmodning til Fredningsnævnet den 4. januar 2013 om godkendelse af de slåede trampestier.

I de tidligere fredningsbestemmelser, skrevet af Fredningsnævnet, stod der, at der er fuld adgang til hele fredningen, incl. til indhegninger til dyr. Dette blev i 2011 meddelt til forpagterne, dog blev der lavet en overgangsftale med lejeren af Grantoftegård, der forpagter de tilhørende jorde. Forpagteren har få køer og forventer at ophøre snart med de sidste. Så længe han selv har dyr i sine eksisterende indhegninger i den nordlige ende af fredningen, vil der kun være offentlig adgang til indhegningerne, når der ikke er dyr i dem. Den frie adgang over hele det offentligt ejede areal, bortset fra haver i tilknytning til gårdene, og indhegningerne til Grantoftegård med dyr i, blev også meldt ud i pressen i 2 omgange i 2011.

Natur- og Miljøklagenævnet ændrede imidlertid den frie adgang over hele det kommunalt ejede areal til kun at være efter Naturbeskyttelseslovens regler. Dette betyder umiddelbart, at der udenfor indhegninger ikke er adgang på arealerne udenfor stierne, da arealer med høslet er dyrkede arealer i Naturbeskyttelseslovens forstand.

Kommunen har dog som ejer administrativt valgt at fortsætte med den frie adgang, hvorfor dette er meddelt i forbindelse med udbud af det meste af det fredede areal til forpagtning med høslet i 2013.

Status for drift af de kommunalt ejede arealer

Helsingør kommune har haft arealerne forpagtet ud i mange år. I de senere år har der været høslet på de sydlige arealer, dyrkning på de midterste arealer og intensiv græsning på de nordlige arealer op til Esumvej. Arealet nord for Esumvej er forpagtet ud til græsning, og der går 3 heste.

Der er lavet en 1-årig forpagtningskontrakt med nye forpagtere for 2013 til høslet på matr. nr. 47, 81n, 81m og 81l Helsingør Overdrev.

Matr.nr. 81g Helsingør Overdrev er forpagtet ud sammen med Grantoftegård. Aftalen kan opsiges med 1 års varsel inden den 1. oktober. Den nordligste del af matriklen bliver græsset, mens den sydlige del af matriklen er dyrket. I foråret 2012 blev der sået kløvergræs på den sydlige del af matriklen.

Det kommunale areal nord for Esumvej, matr.nr. 57b, Helsingør Overdrev, Esumvej 210 er forpagtet ud på 1-årige aftaler, der fornyes hvert år.

Driften af det kommunalt ejede areal nord og syd for Esumvej overgår til Center for Teknik og Miljø 1. januar 2014 med henblik på naturpleje efter denne plejeplan.

Plejeplan

Plejemyndighed

Helsingør kommune er plejemyndighed og skal gennemføre pleje i henhold til Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1604 af 20. november om pleje af fredede arealer, eller senere ændringer af denne, til opfyldelse af fredningens formål.

Kommunen skal sørge for og betale for pleje af sine egne arealer, samt af de privatejede arealer (hvis der er behov for det), efter høring af ejeren, jf. den nævnte bekendtgørelse.

Hvis kommunen sælger sine arealer til private, er kommunen fortsat plejemyndighed og skal fortsat sørge for samt betale for plejen i henhold til plejeplanen. Hvis kommunen sælger sine arealer til staten overgår plejemyndigheden til staten.

Mål med plejen

Målene med plejen skal understøtte formålene med fredningen, som er citeret på s. 3.

Målene med plejen fastsættes derfor til følgende:

- At sikre og forbedre levevilkårene for de naturligt hjemmehørende arter, der trives på lysåbne overdrev, i rene søer, enge og moser af den type, som findes i området, samt i tilknytning til levende hegn, stengærder, skovbryn, og andet krat og mindre skovbevoksning.
Plejen er altså en ren naturpleje og ikke en landbrugsmæssig drift.
- At sikre adgangen til området,
  - dels ved at vedligeholde markvej og de slåede stier,
  - dels ved at sikre, at folk kan færdes i området uden at være nødt til at gå ind i mindre indhegninger med dyr.
- At tage landskabelige hensyn i forbindelse med valg af materialer til hegn.

Den overordnede beskrivelse af selve plejen er delt op i 3 dele: plejeplan for de kommunalt ejede arealer, plejeplan for det privatejede areal og pleje i relation til adgang.

Den mere konkrete plan for plejetiltagene med valg af græsning og/eller høslet og konkrete årsplaner for plejeindsatser skal laves i henhold til plejeplanen af bestillerfunktionen i Center for Teknik og Miljø i samarbejde med team Natur og Vand.

Vurdering af effekten af naturplejen

Tilsynsmyndigheden (team Natur og Vand i Center for Teknik og Miljø) bør vurdere udviklingen af fredningens biologi efter højst 5 år, senest i forbindelse med revision af plejeplanen, og herefter 1 gang hvert 5. år efter en tilsynsplan. Vurderingen bør som minimum foretages ud fra en botanisk gennemgang efter Naturstyrelsens § 3 skemaer, hvor alle de tidligere besigtigede områder besigtiges igen. I forbindelse med løgfrøprojektet vil der komme en tilsynsplan for bilag IV padderne.

Plejeplan for de kommunalt ejede arealer, nord og syd for Esrumvej.

Driften af det kommunalt ejede areal nord og syd for Esrumvej overgår til Center for Teknik og Miljø 1. januar 2014 med henblik på naturpleje efter denne plejeplan.

§ 5 i fredningsbestemmelserne siger:

- De kommunalt ejede arealer skal henligge som vedvarende græsarealer
- For at opretholde helårsgræsning kan det være nødvendigt at tilskuds fodre. Græsningstrykket skal aftales nærmere med plejemyndigheden, som skal godkende type, mængde af foder samt foderpladsens placering.
- Arealerne må ikke gødskes, sprøjtes, kalkes eller jordbearbejdes. Jordbearbejdning kan dog ske, første gang arealerne tilsås.

Endvidere er der fælles bestemmelser for hele fredningsområdet sidst i § 5:

- Der kan i begrænset omfang ske tilplantning med enkeltstående træer i fredningsområdet, hvis det vil øge den landskabelige værdi. Eventuel tilplantning skal ske med hjemmehørende lokaltilpassede løvtræsarter og buske.
- Eksisterende enkeltstående træer samt levende hegn skal bevares.
- Der må ikke udsættes vildt, og det vilde dyreliv må ikke fodres.

§ 8 i fredningsbestemmelserne siger bl.a.:

- Plejen kan bl.a. bestå i fjernelse af trævækst, ekstensiv græsning eller høslet. I forbindelse med høslet skal høet ligge ca. 1 uge på arealet (indtil det er tørt), inden det fjernes.
- Plejen kan også bestå i bekæmpelse af invasive arter
- Plejeplanen skal endvidere indeholde retningslinjer for evt. beplantning på kommunalt ejede arealer, jf. § 5.

Formål med høslet og græsning og hjælp til vurderinger

For at sikre den eksisterende biologi og udvikle den, er det vigtigt at sørge for gode levevilkår samt at der kan ske en forplantning og spredning.

Det største problem for naturen er næringsbelastningen fra gødning via direkte tilførsel, via drænvand og vandløb og via nedfald fra luften. Næringsbelastningen giver få, dominerende arter som brændenælder, tidsler og invasive arter. Og opvækst af træer og buske, så de lysåbne naturtyper forsvinder.

Høslet og klipning med fjernelse af materiale er med til at udpine og holde næringsindholdet nede samt fjerne opvækst. Lavt næringsindhold (naturligt næringsindhold) giver de bedste betingelser for en stor artsrigdom, både på græsarealerne (overdrev) og i de forskellige naturtyper.

Et høslet fjerner ca. 6 gange så meget næring som en sæson med græsning. De er vigtigt at fjerne det slåede materiale, da det ellers kan forhindre de mindre urter i at slå sig eller trænge op gennem førnen.

Samtidig skal urterne have mulighed for at blomstre og sætte frø, og insekterne og deres larver skal have mulighed for at overleve i græsset og evt. bevæge sig væk fra et slået areal.

Tidspunktet for høslet afhænger af formålet med det. Tidligt høslet fjerner mere næring, sent høslet tillader frøsætning og øger variationen af urter. Hvis der plejes for særlige arter, bør tidspunktet for optimalt høslet vurderes efter det. Det er vigtigt at høet ligger i ca. 1 uge (også krævet i § 8), så blomsterfrø kan falde til jorden og insekter kan flytte sig over på arealer, der ikke er slåede. Det er endvidere vigtigt at lave mosaikker på skift, hvor vigtige artsrige dele af arealerne lades i fred i nogle år, så arterne hele tiden har et sted, hvor de kan overleve og formere sig og sprede sig fra.

Græsning, især med kvæg eller "naturheste", er også en god pleje af en blandet natur med overdrev, krat, søer og moser. Der skal blot sikres, at dyretrykket er så lavt, at der ikke græsses helt ned, eller at der bliver for mange bare jordpletter. Enkelte bare pletter er fint, da de kan være en fordel for spredning af urterne. Får er knap så gode naturplejere, da de græsser som en græsslåmaskine, mens køer og heste tager totter af græs hist og her.

Helårsgræsning kan kræve **tilskuds fodring** (også nævnt i § 5). Tilskuds fodring tilfører næring til arealet og bør derfor undgås eller kun ske med stor opmærksomhed overfor effekterne på biologien, således at udviklingen fortsat vil gå i retning af lavt næringsindhold og stor artsrigdom. Der vil også være øget gødning ved foderpladsen, så det er vigtigt at vurdere placering samt løbende vurdere behov for at flytte foderpladsen. Tilskuds foder bør være korn eller kraftfoder, da hø og halm giver for meget gødning på foderpladsen. Gødningsspild bør køres bort fra foderpladsen.

Pleje med græssende dyr

Pleje- og tilsynsmyndigheden (Natur og Vand) skal godkende placering af indhegningerne og materialevalg samt dyreart og græsningstryk. Der skal tages hensyn til:

- Publikums adgang til og muligheder for at opleve naturen og landskabet i fredningen (herunder publikum med hunde i snor):
  - Hvis der vælges at indhegne hele eller en stor del af fredningen syd for Esumvej i én indhegning, skal det ske med ekstra lavt dyretryk for at genere publikum mindst muligt.
  - Hvis der vælges flere mindre indhegninger, skal placering af indhegningerne genere adgangen og oplevelsesmuligheder mindst muligt. Det skal være muligt at bevæge sig rundt og opleve natur og landskaber i tilstrækkeligt store dele af fredningen uden at behøve at krydse mindre indhegninger.
  - Alle indhegninger skal have adgang for publikum, jf. adgangsbestemmelserne i § 6.
  - Dyrene skal så vidt muligt være publikumsvenlige – hvis der accepteres mindre publikumsvenlige dyr, f.eks. nogle typer heste og kvæg, skal denne indhegning være lagt et hensigtsmæssigt sted i fredningen, så den generer adgangen og oplevelsen af fredningen i øvrigt mindst muligt. Der skal stadig være adgang til denne indhegning. Tyre og ungtyre er ikke egnet til publikum og bør derfor helt undgås.
  - Placering af indhegningerne og valg af hegnsmateriale skal også vurderes ud fra en landskabsmæssig betragtning.
- Fremme af den naturlige vegetation, af insektliv og af dyreliv

- Hvis arealet fra starten fremstår meget gødningspåvirket, bør der være 1-2 år med høslet med fjernelse af materiale, inden det overgår til græsning (1 høslet fjerner ca. 6 gange så meget næring som 1 sæson græsning med dyr).
- Hvis arealet fremstår med stor overvægt af dyrkede planter, bør det først omlægges til græs med en frøgræsblanding, der egner sig til biologiske overdrev.
- Dyretrykket skal være så lavt, at det fremmer udvikling af artsrig natur måleligt over en kort årrække.
- Dyreart, dyretryk og græsningsperioder skal kunne justeres årligt efter plejemyndighedens vurdering af effekten på botanik og insektliv.
- Eventuelle læskure, foder og vandingspladser skal være flytbare og plejemyndigheden skal kunne stille krav om årlig flytning af disse.
- Tilskudsfoder bør være korn eller kraftfoder, da hø og halm giver for meget gødning på foderpladsen. Gødningspild bør køres bort fra foderpladsen.

Bestillerfunktionen skal sikre de relevante krav, jf. ovenstående, i aftale med en dyreholder.

Læskure og foderpladser skal vurderes team Natur og Vand med hensyn til behov for tilladelser samt krav til udseende.

Pleje af græsarealerne med høslet

Kommunen skal som plejemyndighed sikre høslet som naturpleje på de græsarealer, der ikke græsses. Høslettet skal planlægges og bestilles, så det

- fremmer levevilkår og spredningsmuligheder for urter, padder og insekter

dvs.

- der skal laves en plan for høslettet ud fra følgende kriterier:
  - skiftende mosaik, hvor de vigtige, artsrige områder ligger hen i 2-3 år, inden de slås (sikring af overlevelsese- og spredningsmuligheder for flora og fauna)
  - de artsrige mosaikområder slås først sent, f.eks. i september, efter frøsætning og hvor det vurderes bedst for insekterne
  - udpegede arealer, der kan slås tidligere
  - vurdering af behov for år uden høhøst på de arealer, der slås tidligere
- Alt det høstede materiale skal fjernes, men først efter ca. 1 uge, for at give mulighed for at insekter kan flytte sig og blomsterfrø falde til jorden.

På de arealer, der har været jævnlige gødet op til fredningens ikrafttræden (den nordlige halvdel af fredningen), bør det overvejes i høsletsplanen at lave 2 høslet om året i de første år.

Arealer, der fremstår med for stor overvægt af dyrkede og isåede planter, i den nordlige del af fredningen, omlægges til græs med en frøgræsblanding, der egner sig til biologiske overdrev. Jf. fredningskendelsen § 4 "Jordbearbejdning kan dog ske første gang arealet tilsås". Det kan overvejes at lave en mellemafgrøde på disse arealer i 2014 for at fjerne næringen hurtigere.

Klipning af mindre arealer og fugtige arealer

Søbredder, moser og mindre arealer mellem disse, og andre steder, som ikke slås hø på i forbindelse med et større høslet, eller som ikke bliver græsset tilstrækkeligt, skal vurderes

årligt for behov for en klipning med fjernelse af materiale, ud fra samme formål og kriterier som nævnt for høslet. Se også afsnit om bekæmpelse af invasive arter, som mest optræder på disse arealer.

Fældning af træer

Eksisterende enkeltstående træer og læhegn skal bibeholdes, jf. § 5.

Der kan fældes og udtyndes for at sikre lys til søer, f.eks. på det kommunale areal nord for Esrumvej.

Bemærk at træerne ved Graftoftegård og det meste af Pindemosen er udlagt som fredskov.

Ved enhver fældning skal det vurderes, om træet kan være levested for bilag IV arter, og om det er redetræ for andre fredede arter. Fældningen skal i givet fald vurderes, og der skal tages hensyn til de perioder, hvor træet ikke må fældes. Naturstyrelsen yder vejledning vedrørende de beskyttede arter og fældning af træer.

Beplantning med træer og buske

Behov for beplantning, jf. §§ 8 og 5, bør vurderes i løbet af de kommende 5 år indtil plejeplanen skal revideres, og retningslinjerne for beplantning kan skrives ind i den reviderede plejeplan. Hvis der ønskes beplantning inden de 5 år er gået, skal tilsynsmyndigheden team Natur og Vand vurdere og godkende beplantningsforslaget.

Bekæmpelse af invasive arter

Kommunen skal sikre bekæmpelse af eventuelle forekomster af Kæmpe Bjørneklo efter den vedtagne indsatsplan.

Endvidere skal øvrige invasive plantearter bekæmpes, f.eks. Canadisk Gyldenris og Japansk Pileurt, jf. Naturstyrelsens liste over invasive arter på deres hjemmeside.

Der skal foretages en kortlægning af invasive arter i fredningen og lægges en plan for bekæmpelse, som godkendes af plejeplans- og tilsynsmyndigheden (Natur og Vand).

Pleje af søer/moser/vandløb

Søer/moser/vandløb i fredningen bør plejes efter vurdering af behov, f.eks. for at undgå tilgroning, både af opvækst og af vandplanter. Ændring af vandstand ved lukning af drænrør efter vurdering af behov og fritlægning af rørlagte vandløb kan overvejes. Alle konkrete plejetiltag i søer/moser/vandløb/dræn skal vurderes af team Natur og Vand med hensyn til behov for dispensationer samt anden faglig vurdering.

Anbefaling af plejemetode

Det anbefales at vælge at indhegne hele arealet til meget ekstensiv græsning, og supplere med den nødvendige klipning og beskæring, pleje af vådområder og bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo. Samt foretage den nødvendige ekstra høslet og evt. omlægning i den nordlige halvdel af fredningen, se afsnittet om høslet.

Det anbefales at lave aftale med en dyreholder om ekstensiv græsning og bestille den øvrige pleje efter behov, alternativt at indhente tilbud på en samlet naturpleje og ekstensiv græsning med krav til naturplejen og resultatet af naturplejen, jf. denne plejeplan.

Projekt vandhuller til løgfrø, stor vandsalamander, spidssnudet frø og stor kærguldsmed

Projektet er nævnt side 6. Projektet vil øge biodiversiteten og er ikke i modstrid med plejeplanen. Der skal sikres pleje af vandhullernes bredder, så det fremmer paddernes overlevelse og spredning, og medvirker til at sikre gunstig bevaringsstatus.

Plejeplan for det privatejede område nord for Esrumvej, matr.nr. 57a Helsingør Overdrev

Målene med plejen er beskrevet på side 7.

§ 5 i fredningsbestemmelserne siger (fortolkning af §§'erne er drøftet med Natur- og Miljøklagenævnet):

- Det privatejede areal kan dyrkes som hidtil.
  - Fortolkning af paragraffen: Som hidtil betyder "som almindelig landbrugsdrift", ikke den konkrete, hidtidige drift. Det betyder at arealet kan afgræsses eller dyrkes med de begrænsninger, der følger af de næste paragraffer.
- Arealet må ikke tilplantes med træer eller buske, herunder med flerårige afgrøder som f.eks. juletræer, pyntegrønt, frugtbuske og energipil eller andre udsigtshæmmende afgrøder.
  - Fortolkning af paragraffen: Der må ikke tilplantes med de nævnte flerårige afgrøder eller andre flerårige, udsigtshæmmende afgrøder. Udsigtshæmmende afgrøder er ikke nærmere defineret. I givet fald vil det blive en konkret vurdering af tilsynsmyndigheden (team Natur og Vand).
- Der kan i begrænset omfang ske tilplantning med enkeltstående træer i fredningsområdet, hvis det vil øge den landskabelige værdi. Eventuel tilplantning skal ske med hjemmehørende lokaltilpassede løvtræarter og buske.
- Eksisterende enkeltstående træer samt levende hegn skal bevares.
- Der må ikke udsættes vildt, og det vilde dyreliv må ikke fodres.
- Hvis det privatejede areal overtages af en offentlig myndighed, skal det plejes/driftes efter de samme bestemmelser som for resten af fredningen.

§ 7 i fredningsbestemmelserne siger:

- Nåletræsbevoksningen ud mod Esrumvej skal fjernes senest 15 år efter fredningens gennemførelse, dvs. senest i 2027.
  - Fortolkning af paragraffen: Ejeren er tilkendt erstatning for fjernelse af nåletræerne, men det omfatter ikke udgifterne til at fjerne dem, det er erstatning for tabt værdi af træerne. Det betyder, at plejemyndigheden (kommunen) skal fjerne dem inden 15 år efter den sædvanlige procedure i plejebekendtgørelsen, hvor ejeren får en mulighed for selv at udføre indsatsen indenfor en nærmere angivet tidsfrist, når kommunen skriver, at den vil gøre det (Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer Nr. 1604 af 20. november 2006 eller senere ændringer af denne). Fjernelsen bør omfatte rodfræsning. Indtægter ved salg af træ medgår til at dække udgifter til rydning og rodfræsning. Hvis der opstår et overskud tilfalder overskuddet ejeren.

Lov om randzoner, der blev vedtaget i 2012, § 1 siger (forkortet):

- Der må ikke gødes, sprøjtes, dyrkes eller jordbearbejdes i en randzone på 10m fra åbne vandløb og søer over 100m².
  - Dette gælder således for vandløbet i det sydvestlige hjørne af arealet samt søområdet nord for nåleskoven.
  - Bredarealerne er medregnet til en sø. Noget af søområdet har udviklet sig til moselignende areal. Der skal en konkret vurdering til at skelne søbredarealer fra mosearealer. Noget af mosearealet kunne måske blive til søareal igen i forbindelse med et eventuelt søplejeprojekt, se nedenfor. Randzonen anbefales derfor overholdt for hele sø-/mose området. Dels som sikkerhed for at randzonen overholdes, dels for at sikre den biologiske mangfoldighed i sø-/mose området.

Supplerende pleje

Kommunen kan fortage pleje af søerne og mosen for at efterleve formålene med fredningen, efter bestemmelserne i plejebekendtgørelsen (Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer, Nr. 1604 af 20. november 2006 eller senere ændringer af denne). Bl.a. skal de konkrete plejetiltag meddeles ejer, som får mulighed til at selv at udføre tiltaget indenfor nærmere angivet tidsfrist, og hvis der ikke kan opnås enighed om plejen, skal fredningsnævnet afgøre sagen. Plejen kan f.eks. bestå af beskæring og fjernelse af pil og anden opvækst, samt klipning af vegetation med fjernelse af materiale. Hvis der ønskes udført en større indgribende pleje i sø/moseområdet, skal der gives § 3 tilladelse til dette.

Bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo og andre invasive arter

Helsingør kommune har vedtaget en indsatsplan til bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo. Forekomst af denne plante skal derfor bekæmpes af ejeren.

Øvrige invasive plantearter, f.eks. Canadisk Gyldenris og Japansk Pileurt (se alle arter på Naturstyrelsens liste over invasive plantearter) bør bekæmpes i videst mulig omfang. Helsingør kommune kan udføre bekæmpelsen, hvis ejeren ikke selv gør det, efter bestemmelserne i plejebekendtgørelsen, se ovenfor.

Adgang

§ 6 i fredningsbestemmelserne siger

- Offentligheden har adgang til fredningsområdet – dog kun til fods – efter de almindelige adgangsregler i naturbeskyttelsesloven. Dog ikke til den privatejede matrikel nr. 57a Helsingør Overdrev.
- Indhegninger til græsning skal være offentligt tilgængelige.
- Der kan med fredningsnævnets godkendelse etableres trampesti i nord-sydgående retning og et antal i øst-vestgående retning, som hænger sammen med stisystemet i Teglstrup Hegn og stisystemet øst for Klostermosevej.
- På matr.nr. 81 g skal der etableres en handicapvenlig sti fra Klostermosevej til stinettet i Teglstrup Hegn til bl.a. 3-hjulede knallerter for handicappede og el-kørestole.
- Stierne skal være fastlagt i plejeplanen og være etableret senest 3 år fra fredningens endelige gennemførelse (dvs. senest den 11. juli 2015).
- Plejemyndigheden kan med fredningsnævnets godkendelse etablere et rekreativt opholdsareal i forbindelse med stisystemet
- Plejemyndigheden kan med fredningsnævnets godkendelse etablere en primitiv shelterplads som vist på fredningskortet.
- Plejemyndigheden kan bestemme opsætning af skilte.

Stiplanen for det kommunalt ejede areal syd for Esumvej fra foråret 2012 er sendt til godkendelse i fredningsnævnet.

Stierne bør slås 4 gange om året: medio maj, ultimo juni, primo august, medio september, med mindre stier er synlige og tilgængelige pga. græsning.

Det skal sikres, at der er låger i indhegningerne, således at man kan følge stiplanen eller krydse en indhegning, hvis den ligger udenfor stiplanens stier.

Der bør sættes skilte op, der markerer stierne ved indgangene fra hjørnet Esumvej/Klostermosevej, fra Klostermosevej og fra Løvdalsvej.

Konkret plan med placering og materialevalg for anlæggelse af den handicapvenlige sti, den rekreative opholdsplads samt den primitive shelterplads skal udarbejdes af Center for Teknik og Miljø, og skal vurderes og godkendes af plejeplans- og tilsynsmyndigheden (Natur og Vand).

Mellem det privatejede areal og det kommunalt ejede areal (Esumvej 210, matr.nr. 57b Helsingør Overdrev) nord for Esumvej går en offentlig sti fra Esumvej op til den blinde vej, der også hedder Esumvej (et gammelt vejforløb, der er snøret af). Herfra er der stiforbindelse ind til Teglstrup Hegn mellem Esumvej 196 og 198.

Da alle indhegninger på kommunalt ejede arealer skal være offentligt tilgængelig og forsynes med låger, skal indhegningen af Esumvej 210 også forsynes med låger.

Formidling / information

§ 6 i fredningsteksten siger

- Plejemyndigheden kan bestemme, hvor der kan opsættes skilte, som informerer om fredningen.

Der bør

- skiltes om stiadgang ved alle indgangene

Derudover bør der laves en bredere formidling af de store værdier i fredningen, herunder

- opsættes en informationstavle med de vigtigste natur- og kulturoplysninger ved en eller to af indgangene til fredningen
- udarbejdes en folder om fredningens historie, og om natur-, kultur, og landskabsværdierne,
- laves apps til I- og smartphones med folderen og stikort og eventuelt mundtligt fortalte oplysninger og historier
- og undersøges anden form for formidling af områdets store naturværdier, f.eks. guidede ture.